

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. IV. Mutatio substantialis materiæ vel formæ reddit Sacramentum invalidum, secùs accidentalis. Illa semper est mortalis, hæc frequenter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

postea incipiat verba cum secunda immersione; sive prius incipiat verba dicere, & dicto: ego te baptizo, immergat cum illis verbis sequentibus, est sufficiens simulata: dum tamen prolatio non finitur ante inceptionem ablutionis, nec ablutio finitur ante inceptionem prolationis, talis simulata est sufficiens ad Baptismum. Hæc Scotus.

Qui quidem ponit modum secundum rigorem philosophicum, etiam salvandum de similitudine successivorum, quæ existunt per partes & non simul, & quæ magis est in praxi, quamque ex congruitate & reverentia minister debet observare; tamen eam non aserit de necessitate Sacramenti, quin etiam minor conjunctio sufficiat. Enimvero ratio ejus solum exigit propinquitatem humanam & moralem, per quam materia & forma ad idem referantur per modum unius signi. Ostendo:

Sed loco citato illud non addit;

Ut colligatur ex verbis ipsius.

Ad istam (inquit n. 2.) questionem patet, quod requiritur similitudo, & principalis ratio est institutio Christi instituentis hæc duo tanquam unum signum completum ad significandum effectum, ita quod neutrum esset signum sine alio. Unde concludit istum numerum hisce verbis: Nec ista similitudo ultimi instantis prolationis verborum & ablutionis est necessaria: nam Apostoli baptizantes tria millia uno die Act. 2. non semper cum ultima syllaba forma asperserunt, ita quod tunc aqua totigerit baptizatum.

Adde quod habet 4. dist. 3. q. 2. n. 11. ibi: De interpositione tamen esto quod non fit alicuius distrabentis vel repugnantis, est speciale hoc: quia si interrumpat unitatem debitam formæ, non manet forma. Quando autem talis unitas necessaria interrumpitur, iudicatur ex alijs actibus humanis. Quando enim ex communi loquela, ex interpositione impertinentis non iudicatur, quin possit prior sermo continuari; consimiliter nec debet in proposito iudicari, utpote si quis inciperet orationem, & diceret: tacete, vel: recedite, non propter hoc esset necessarium incipere orationem; sed non obstante tali interruptione posset eandem continuare & complere. Si hæc interruptio ex mente Doctoris Subtilis non officit unitati seu integritati formæ, quare officiet unitati seu conjunctioni materiæ cum forma?

Verumtamen quod non est de necessitate Sacramenti, quia minime à Christo institutum, Ecclesia potuit, & de facto suo præcepto fecit necessarium necessitate ministeri, quando servari potest; & de hac (ut dixi) necessitate loquitur Scot. in primo loco, nequaquam de necessitate Sacramenti. Ad meliorem autem intellectum utriusque ponitur

CONCLUSIO IV.

Mutatio substantialis materiæ vel formæ reddit Sacramentum invalidum, secus accidentalis. Illa semper est mortalis, hæc frequenter.

Pro explicatione suppono primò mutationem substantialem optimè desumi per ordinem ad institutionem Christi; accidentalem autem per respectum ad usum vel ritum communem nostræ Ecclesiæ. Ostendo: quia tota substantia Sacramentorum à Christo instituta est (ut patet ex secunda conclusione hujus sectionis) sic quod Ecclesia nunquam in illa quidquam mutaverit, nec possit. Porro accidentalia, sicut Ecclesia ordinavit, ita mutare potest, & quandoque mutat, prout docet Trident. sessione 21. cap. 2. ibi: Præterea declarat hanc potestatem perpetuè in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva eorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, qua suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum & locorum varietate, magis expedire iudicaret.

35.
Mutatio Sacramentorum essentialis delimitur in ordine ad institutionem Christi. Accidentalibus per respectum ad usum vel ritum Ecclesiæ.

Trident.

Si objicias, Matrimonium clandestinum, antiquitus solum prohibitum, novè nunc lege Tridentini irritatum. Respondeo essentialiam Matrimonij jam esse eandem, quæ antea fuit, scilicet legitimum consensum signo externo expressum, quo traditur jus perpetuum in mutua corpora ad usum conjugalem. Sicut autem respublica civilis reddit illegitimum contractum pupilli ad transferendum dominium bonorum immobilium & mobilium pretiosorum, quæ servando servari possunt (ut loquuntur Jurisconsulti) sine auctoritate tutoris; sic etiam respublica Ecclesiastica contractum clandestinum invalidat, seu reddit illegitimum ad transferendum dominium corporum.

36.
Non obstat irritatio Matrimonij clandestini.

Etenim per hoc quod Christus illum elevaverit ad rationem Sacramenti, non subtraxit dispositioni Ecclesiæ in illis, in quibus antea eidem subijciebatur. Sic etiam communitas hominum posset facere quod hæc verba: Hoc est corpus meum, non essent amplius legitima forma Eucharistiæ, instituendo ly corpus, ad significandum lapidem, & è converso; neque propterea formam

mam mutassent formaliter, sed materialiter tantum; quippe Christus ordinavit verba, quæ habent talem sensum, quem tamen reliquit beneplacito hominum, ut per hæc vel illa verba importaretur; & ita quamvis ex institutione humanâ verba Sacramentalia accipiant quoddam significent gratiam, non tamen quod causent, sive quod gratia sit infallibiliter præsens, sicut per ea significatur. Pari modo in potestate cujuscumque est facere ut hæc aqua non sit amplius materia Baptismi, destruendo scilicet ejus naturalitatem.

Maneat ergo Ecclesiam non posse mutare substantiam Sacramenti, quemadmodum non potest eam instituire, cum illud huic æquivaleret.

Suppono secundò unitatem & varietatem materiæ non tam debere attendi secundum unitatem & varietatem physicam, quam bene humanam, id est, in ordine ad humanum usum, & ut significatur per nomen, quod hujusmodi nomen respicit; quia materiæ Sacramentorum designatæ sunt in aliquibus actibus humanis, vel in ordine ad illas. Exemplum vulgare est in pane, qui est materia Eucharistie; massa verò nondum cocta non est materia, sive differat à pane in specie substantiali physica, sive non; quia neque in nomine, neque in usu hominum censetur simpliciter panis.

Suppono tertio ex Scoto 4. dist. 3. q. 2 ubi agens de substantiali forma Baptismi n. 7. Advertendum (inquit) est, quod secundum Philosophum 1. phys. quadruplex est mutatio, scilicet secundum substantiam, qualitatem, quantitatem, & ubi sic secundum ista verba (Sacramentalia) potest fieri quadruplex variatio, scilicet secundum substantiam, alia verba ponendo pro istis vel alia verbum pro isto; secundum quantitatem apponendo vel subrahendo; & si apponendo vel anteponendo, vel postponendo, vel interponendo; secundum qualitatem scilicet auferendo aliquam requisitam terminationem ad congruam locutionem; secundum ubi transponendo.

Et verò quæ istarum variationum possit stare cum forma, & quæ non, explicat ibidem à numero 8. usque ad finem questionis, exemplificans in forma Baptismi. Dico paucis, tunc mutationem formæ esse essentialem, quando per additionem, subtractionem, incongruitatem vel transpositionem verborum variatur sive corrumpitur sensus à Christo intentus: sensus quippe est velut anima verborum.

Illo ergo perseverante integro & incorrupto, ac præsentente debita intentione, neque æquivocatio, neque additio, subtractio,

incongruitas aut transpositio, quocumque animo facta, invalidat Sacramentum, etiam dum verus sensus formæ à proficiente non intelligitur. Ratio est manifesta: quia tunc nihil deest essentiali. Et hæc sit probatio secundæ partis conclusionis. Prima quoque non indiget aliâ ratione, quam quod res quælibet nequeat subsistere absque sua substantia seu essentiali.

Sapè quod non requiratur cognitio veri sensus formæ in proficiente, vel hinc satis probatur; quia verba operantur in Sacramentis (ut colligitur ex D. Tho. inferius citando) quantum ad sensum, quem faciunt, non ex mente loquentis, sed juxta prudentem aliorum æstimationem, quorum respectu habent rationem signi. Et ita si imperitus aliquis Sacerdos proficiens: *Hic est calix* &c. putaret *hic* sumi adverbialiter, id est, *hoc loco*, quis negaret propter hunc errorem verum Sacramentum? Sic enim omnes docent, Baptismum fore validum, etsi Arianus baptizans ipso ordine verborum vellet significare Patrem esse majorem.

Dices: Verba formæ debent esse vera locutio, quæ minister humano modo loquitur; loqui autem est manifestare sensum interna: si ergo in mente habeat conceptum solius præsentie localis per vocem *hic* significatæ, illa sola significabitur; adeoque non loquitur in vero sensu.

Confirmatur: quia ignoranter proficiens hæreses non censetur hæreticus externus; quia non significat eas moraliter & humano modo, licet audientes ita intelligant ejus locutionem.

Respondeo; ut minister dicatur loqui per illa verba, & exprimere verum sensum ab Ecclesia intentum, sufficit voluntas generalis, quæ vult per illa verba significare quod intendit Ecclesia; ita ut si sciret Ecclesiam usurpare vocem *hic* pronominaliter, etiam ipse mallet sic accipere, quam non consecrare. Certum enim est tunc errorem privatum & voluntatem specialem inde procedentem, utpote inefficacem, nullatenus posse impedire priorem voluntatem generalem ab effectu, quem haberet, si voluntas illa privata abesset.

Simile fit; Sacerdos qui in principio missæ habuit intentionem consecrandi parvam hostiam, quamvis in ipsa consecratione illius non recorderetur, & intentionem dirigat ad magnam tantum, adhuc validè consecrat utramque; quia ultima intentio non satis retractat priorem.

Respondet Dicastillo disp. 3. dub. 9. n. 195; disparitatem esse, quod pronomen

In proficiente non requiritur cognitio.

38.

Ut minister exprimat verum sensum ab Ecclesia intentum, sufficit voluntas generalis per verba prolata significandi, quod intendit Ecclesia.

39. Disparitas assignata à Dicastillo.

Unitas & varietas materiæ attendi debet secundum naturam & varietatem humanam.

37. Quadruplex mutatio formæ ex Scoto.

Quando per aliquid corrumpitur sensus à Christo intentus, est mutatio essentialis.

Alias non.

ne inter
profertur
in consecra-
tione ly hoc
adverbialiter,
& in-
tendentem
consecrare
parvam ho-
stiam, cuius
in consecra-
tionem magna
hostia ob-
liviscitur.

hoc ita feratur ex parte loquentis in hostiam principalem, ut locutio de illa non excludat locutionem de alijs; quia si illarum meminisset, cum antea habuerit voluntatem expressam illas consecrandi, absque dubio ad illas simul dirigeret illud pronomen quod æquè primò omnes potest significare: at verò vox *hic* accepta pro signo adverbij localis non patitur secum significationem pronominis, sed repugnat potius in ordinario saltem & communi modo loquendi. Nemo enim simul & unicâ prolatione usurpat vocem adverbialiter & pronominaliter: ergo voluntas posterior accipiendi adverbialiter, excludit priorem accipiendi pronominaliter, etsi fuisset expressa, magis si solùm fuerit implicita.

Confirmatio eisdem

Sic enim si quis priùs habuit intentionem offerendi Missam plenè & integrè pro uno, & postea immemor hujus habuit intentionem actu pro alio in tempore oblationis, eo ipso censetur intentio prior defuisse, nec moraliter perseverasse; constat enim hanc secundam existere, & cum utraque simul esse non possit, antiquam destrui necesse est. Ita hic Auctor, qui tamen ibidem admittit Sacramentum fore validum, si talis consecrans actu habeat vel habuerit voluntatem non retractatam; quòd si fortè Christus aut Ecclesia aliter esse accipiendam illam particulam doceat, velit in omni eventu in sensu tali illam vocem proferre.

Solvitur primò.

Sed contra primò: hæc solùm videntur probare Sacramentum illud non subsistere defectu debitæ intentionis, non autem propter æquivocationem seu defectu formæ, de quo solùm tractamus in præsentem, infra acturi de intentione.

Scitur.

Et sanè eadem ratione quælibet variatio verborum potest invalidare Sacramentum, ut advertit Scot. 4. dist. 3. q. 2. n. 7. ibi: *Et de quacumque istarum variationum dico, quòd si varians intendit uti verbis, quibus utitur tanquam formâ Ecclesiæ, præcisè, non baptizari: quia deficit sibi intentio utendi verbis, quibus utitur, tanquam formâ Ecclesiæ: intendit enim uti illis verbis aliquo aliter variatis, tanquam formâ præcisâ Baptismi.* Hinc signanter dixi supra: *Et præsentem debitâ intentione, neque æquivocatio &c.*

Solvitur secundo.

Secundò: esto deficiat hæc etiam forma, cum ab intentione, de qua agimus, videatur pendere, ut verba æquivoca sint vel non sint forma: non dubito, quin intentio generalis prævaleat particulari, nisi consecrans expressè vellet non consecrare in eventu, quo Ecclesia vel Christus aliter intelligat ly *hic*, quam ipse accipit.

Fundamentum sumo ex D. Tho. 3. parte, q. 60. art. 7. ad primum; *Ad primum* (inquit) *dicendum, quòd sicut Aug. tractatu* 80. *in Joannem dicit, verbum operatur in Sacramentis, non quia dicitur, id est, non secundum exteriorem sonum vocis: sed quia creditur, id est, secundum sensum verborum, qui fide tenetur.* Et *hic quidem sensus est idem apud omnes.* Quasi diceret, ut supra exposui: verba operantur in Sacramentis quantum ad sensum, quem faciunt non ex mente loquentis, sed juxta prudentem aliorum estimationem: quilibet autem prudens judicat, non obstante particulari errore, & intentione consecrantis jam explicata, ly *hic* significare pronominaliter. Sicuti validè contrahitur Matrimonium ex errore divitiarum, nisi intentio expressè limitetur, quia prudentes communiter existimant voluntatem fuisse absolutam, sic postulante bono communi, ut proprio loco dicitur.

Confirmatur à simili.

Cum ergo ad validam consecrationem non requiratur notitia sensus verborum (certum quippe est multos rudes Sacerdotes non intelligere quid per singula verba significetur) videtur in ipsis sufficere intentio generalis significandi, quod Christus voluit significari; quamquam in particulari erent circa significationem alicujus verbi; talis siquidem error & voluntas consequens, quemadmodum in Matrimonio, ita etiam in præsentem non debet censeretur error practicus; sed solùm speculativus, qui non vitiat Sacramentum.

Ex quo patet responsio ad disparitatem & exemplum allatum à Dicaſtillone. Nam in primis ly *hic* æquè primò potest accipi adverbialiter, atque pronominaliter; & acceptio adverbialis talis est, ut si falsitas ejus appareret, ex vi absolutæ voluntatis consecrandi destrueretur. Adde, quòd de facto non solùm significet sanguinem Christi realiter existentem, sed etiam localiter (ut sic dicam) præsentem Sacerdoti.

40. Respondetur ad disparitatem & exemplum Dicaſtillonis.

Aliud esset, si Sacerdos sciens institutionem Christi, primò voluit accipere pronominaliter, & in actuali consecratione scienter intelligit adverbialiter. Et pari ratione admitto exemplum Dicaſtillonis.

Enimverò si error dedit causam secundæ applicationi, ita quòd absolute & simpliciter nolisset alteri applicare, si recordatus fuisset prioris applicationis; quidni hæc prævaleat? Quòd enim secundum testamentum sit validum, nisi prius contineat clausulam derogatoriam, sit favore ultimæ voluntatis; etenim cum testamentum sit actus solemnus, non præsumitur ignorantia

Sect. 3. De Mat. & forma Sacram. Concl. 4. 55

ignorantia prioris; non mirum ergo, si secundum post mortem testatoris censetur revocare primum, quando jam amplius testator nequit mentem suam indicare.

Alioquin certum est, de jure naturæ non semper voluntatem posteriorem destrueret priorem, ut patet in privilegio, quod ex communi sententia non irritatur per posteriorem impossibile; cap. Veniens de Præscriptionibus, ibi: *Non obstante privilegio Clementis Pape, per quod privilegia suorum prædecessorum non extitit derogatum, cum de ipsis nullam fecerit mentionem.*

Et ratio est: quia tunc præsumitur princeps secundum privilegium concessisse ex ignorantia primi, juxta cap. 1. de Constit. Licet Romanus Pontifex (qui iura omnia in scrinio pectoris sui censetur habere) constitutionem condendo posteriorem, priorem (quamvis de ipsa mentionem non faciat) revocare noscatur: quia tamen locorum specialium & personarum singularium consuetudines & statuta (cum sint facti & in facto consistant) potest probabiliter ignorare: ipsis, dum tamen sint rationabilia, per constitutionem à se noviter editam (nisi expresse caveatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare.

Quidni igitur prima applicatio Sacrificij, tortè ex iustitia debita, prævaleat secundæ ex ignorantia provenientis? Deus siquidem, cujus est fructum Sacrificij concedere, scrutatur renes & corda hominum, ideoque optimè novit voluntatem efficacem ab inefficaci discernere.

Sed demus Dicastilloni quod petit, adhuc negatur consequentia; quippe in casu nostro prior voluntas est universalis & reflexiva super aliam; in ipsis autem simili utraque voluntas est particularis, sive jam illa voluntas universalis sit unica formaliter & duplex æquivalenter, sive duplex formaliter, de quo infra ubi de intentione ministrum.

Ad confirmationem objectionis principalis supra n. 38. Respondeo excusari à pœnis hæreticorum, qui scienter utitur verbis ambiguis coram illis, qui apprehendant sensum hæreticum, siquidem non habeat animum hæresim suam internam manifestandi; & è converso incurrere pœnas, si intendat hæresim internam manifestare, etsi alij eam non percipiant. Ratio est: quia ad hæreticum externum requiritur & sufficit, ut errorem internum verbis aut alijs signis culpabiliter explicet; ad quod impertinens est cognitio audientium aut videntium, ut latius traditur in tractatu de Virtutibus Theologicis.

Cæterùm si quis uteretur verbis aut

alijs signis verè significantibus hæresim in communi eorum acceptione, putans ex privato errore aliud significare, existimo talem verè esse hæreticum externum, si intendit illis exprimere suum internum errorem, casu quo possit.

Ex his facile colligitur, quid dicendum sit de mutatione formæ (manente sensu verborum essentialium) animo inducendi aliquem errorem, de qua extat Decretalis responsio celebris Zachariæ Pape, quæ habetur in cap. Retulerunt 86. de Consecr. dist. 4. ubi scribens ad Bonifacium Episcopum sic dicit: *Retulerunt nuntij tui, quod fuerit in eadem provincia Sacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret nesciens latini eloquij, infringens linguam diceret, baptizo te in nomine Patriæ, & Filia, & Spiritu Sancta. Ac per hoc tua reverenda Fraternalitas consideravit eos rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille, qui baptizavit non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romana locutionis infringendo linguam (ut supra sati sumus) baptizans dixisset, non possumus consentire ut denuò baptizentur. Hæc Zacharias.* Ex quibus verbis aliqui à contrario sensu inferunt: ergo si habuit animum inducendi errorem, invalidè baptizavit.

Verùm Respondeo primò, argumentum à contrario sensu non semper concludere. Potuit ergo Pontifex velle declarare quod certum erat, videlicet hujusmodi variationem, & quamcumque similem absque animo inducendi errorem, non irritare Sacramentum; relinquendo nihilominus disputationi Doctorem casum magis dubium.

Pro quo assero, non semper talem animum formam essentialiter mutare. Ducor, quia cum tali animo stare potest intentio efficax faciendi, quod Christus instituit, quodcumque illud sit. Sic Græci utuntur hæc formæ: *Baptizetur servus Christi &c.* quia existimant formam Latinorum esse invalidam. In forma quoque consecrationis panis addunt: *Quod pro vobis tradetur,* tanquam verba essentialia; quemadmodum etiam multi consecraverunt in fermentato ad stabiliendum suum errorem. Imò inter Latinos aliqui docent illa verba: *Novi & æterni testamenti &c.* esse essentialia; & tamen nemo asserit illa Sacramenta propterea esse invalida, nisi tortè defectu debite intentionis, si videlicet nolint per illa verba conficere Sacramentum, nisi sint essentialia.

Confirmatur: quia etiam in alijs Sacramentis sæpe dubitatur, an hoc vel illud sit essentialiale,

Nō semper voluntas posterior destruit priorem.

Cap. Veniens de præscrip.

Ratio illius.

Cap. 1. de Constit.

In casu conclusionis voluntas est universalis & reflexiva super aliam.

Respondetur confirmationi objectionis principalis.

41. Quid dicendum sit de mutatione formæ (manente sensu verborum essentialium) animo inducendi errorem. Zacharias Papa.

Respondeo prima ad objectionem ex Zachariæ Papa.

essentiale, & tamen quis audeat dicere privatim hunc errorem obesse eorum valori?

42.
Responso
secunda.

Hinc Respondeo secundò ad verba Pontificis, ipsum tantùm velle docere, quòd si per mutationem reddatur dubius sensus formæ, & simul minister sic intendat inducere novum ritum, ut intendat sensum falsum, variatio sit essentialis.

Proponuntur
varie
formæ.

Profectò in casu proposito, si ministrans voluit introducere hunc errorem, quòd scilicet in divinis non sit filius, sed filia; luculenter patet formam non valuisse, utpote cujus significatio pugnat cum significatione formæ à Christo institutæ. Aliud est, si quis baptizet: *In nomine Patris omnipotentis, & Filij sapientis, & Spiritus Sancti paraclæti*, quàmvis judicet illa prædicata non esse communia, sed propria. Similiter: *In nomine Filij, Patris & Spiritus Sancti*, volens errorem inducere, quòd Filius sit principium Patris; quia illi erroris communiter per ista verba non significantur, supposita semper debita intentione.

Idem sit judicium de hac forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti, & B. Virginis*, saltem quando proferens non vellet significare nisi Virginis intercessionem: sin autem etiam æqualitatem, nec sic video quare non valeret. Etenim æqualitas Virginis non repugnat æqualitati Patris, Filij & Spiritus Sancti. Et aliunde per illam formam vi verborum significatur unitas & Trinitas Personarum, minimè verò quaternitas, esto baptizans illam intenderet.

Eadem est ratio hujus: *Hoc est corpus meum*, quod pro vobis non tradetur: diversa istius; *Hoc est corpus meum æreum*. Nam (ut bene Scot. 4. dist. 3. q. 2. n. 11.) *Si anteponitur vel postponitur aliquid non repugnans, sit (Sacramentum) si aliter, non.* Porro æreum repugnat vero & reali corpori Christi; ad quod impertinens est, quòd sit traditum vel non traditum pro nobis. Similiter æqualitas Virginis non falsificat æqualitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti.

43.
S. Aug.

Concludo verbis D. Aug. lib. 6. contra Donatistas cap. 25. *Verba, quibus Baptismus consecratur, tantum valent, ut per illa sic evacuentur quæcumq; in prece vitiosa contra regulam fidei dicuntur.* Intellige (ut dictum est) nisi destruant significationem formæ usitatæ. Dico (inquit Scot. supra) quòd si aliquid addatur repugnans verbis principalibus formæ, vel diminuens verba illa, nihil sit; quia non servatur forma; v.g. de primo si sic dicatur: *In nomine Patris majoris, & Filij*

minoris, &c. v. g. de secundo si præmittatur vel disjungatur, vel interponatur aliqua conditio, que non existat, utpote: Si ego sum omnipotens, ego te baptizo &c. Vel si sit aliqua oratio disjunctiva contra rationem formæ: quia disjunctiva non ponit determinatè alteram partem; & eodem modo de similibus.

Numero autem 12. notat, quòd dictum est de incongruitate, intelligendum esse, quando est talis incongruitas in fine dictionis, que non prohibet quin possit capi conceptus significatus per dictionem. Et quomodo hoc sit possibile, bene experiuntur aliqui audientes quosdam illiteratos, qui loquuntur incongruè: & tamen bene concipiunt quid volunt dicere, etiam quantum ad singula verba. Unde non valeret hæc forma Baptismi: *Ego te bap in noe Pri, & Eli, & Sprus Sti.* Enimverò illis breviturus non utitur in loquendo, sed scribendo: quocirca nullus prudens audiens aliquem sic loquentem, concipiet quid velit dicere, nisi fortè mediatè, si videret scripturam quam loquens legit. Porro forma Baptismi sunt verba non scripta, sed ore prolata, proximè & per se significativa sensus à Christo intenti. De transpositione verborum dicam agendo in particulari de forma Baptismi.

His suppositis, tertia & quarta pars conclusionis per se sunt manifestæ: constat enim apud omnes Theologos, mortaliter peccare contra Religionem, qui facit Sacramentum invalidum; quantum enim est in se, facit ut Deus significet falsum; sicuti qui jurat falsum, quàmvis non efficiat ut Deus reverà affirmet falsum, facit tamen de se ut id appareat. Sicut ergo juramentum falsum semper est peccatum mortale, quidni etiam Sacramentum invalidum semper sit peccatum mortale?

Et sicut juramentum verum subinde est peccatum veniale defectu iudicii aut iustitiæ; ita etiam Sacramentum validum potest esse aliquando veniale peccatum, si levis contingat variatio in his, quæ ab Ecclesia in consecratione aut administratione præcepta sunt. Alioquin cum virtus Religionis ex genere suo obliget ad mortale, & præcepta Ecclesiæ frequentius respiciant res majoris momenti; nec non per variationem, quam putamus accidentalem, sæpe Sacramentum exponatur periculo nullitatis; optime concluditur etiam hanc frequentem esse peccatum mortale.

Et hætenus quidem de essentia Sacramentorum tum physica, tum quasi metaphysica. Transeo ad eorum causalitatem & multiplicem effectum, pro quibus dilucidè explicandis necessaria fuit

SECTIO

44.
Mortaliter
peccat
contra Religio-
nem faciens
Sacramen-
tum invali-
dum.